

توندوتیژی بهرامبر ژنان له پوښاکيکي نویدا رهسول ئیبراهیم: ئیمه لهگهل بهمهدهنی کردناين، بهلام لهگهل بهخوړئاوايیکردندا نين بيخال محمده: ژنان دهبيت خويان چهکي فشارين لهبهردم نههيشتنی توندوتیژیدا

رېبين غومره

رهسول ئیبراهیم

بيخال محمده

کوله نهحمده

نښه، جگه له کوتاييپېښان به ژيانيان به نارېواترين شپوه، هرچوره توندوتیژیېک که بهرامبر به نافرته دهکرت مانای پېښلیکړدنې مافیه ته له لایېن هیزو دهسه لاته وه، چونکه تنها نه وان هیزو دهسه لاتیان هه یو ده تان وړلی خویان بگړین، هرچونیک لایان مه بهست بیت، هم مهسه له یهش بهرده وام له کومه لگه که ماندا رهنګی داوه ته وه کاریشی پنده کړیت، نافرته له کومه لگه که ماندا چه وساو یه، که به بی هیزو بیدهسه لات داده نریت، هر له پوانگوه توندوتیژی چه سته یو دهروونی بهرامبر به نافرته دهسپنده کات، نایه کسانو سه برکردنی به پله نوو و به کارهیتانی وهک کالایک، ژيانی هه ژاری نه خوینه واریش قبولنه کړدنې بیروای نافرته له لایېن په گزی بهرامبری که چنده ها کیشه وگرفت دینیتته ناروه، هم مو ثمانه نافرته نای کومه لگه کورده واری به رهو توندوتیژی ده بنو له ناکامدا کومه لگه یه کی ناته ندروست بؤ نافرته دهخولقینیت. نه وتوانایه نافرته و پیاو دا هن ته واکاری به کترین، نه گز موقش گه یشته نه وپه پری توانای، بیگومان کومه لگه یه کی سهرکوتو پېښکوتو به رهمدیت، پیاو انیش ههستو دهرک بهو بکن که نافرته له پووی توانوا هه ولدانی هچي له پیاو که مترنښه، هه روها هه بنبرکردنی کیشه که لتوری واکوتوه کان که فاکته ریکن بؤ چاره سهرکردنی، نه ههش به دانانی یاسایه کی گونجاو له یاره به وهو بوونی سنه نری لیکولینه وه بهمه بهستی لیکولینه وه له کیشه نافرته و چاره سهرکردنیان به شپوه یه کی دروست، هه ولیدن خویان چهکی فشارین له بهرده نه هیشتنی توندوتیژی هه ولدانی جدی بؤ نه نافرته تانه کی که توانای کارکردنیان هه یه له یواری سیاستدا وړلی نافرته له بواره دا نه کتيفتر بکړیت. هه روها وتی "پېویسته دهزگانای راگه یاندن هه ولیدن هوشیاری سهبارت به یه کسانای له مافه کانیو به برپرسایرته یی پیاو وژن به خه نه روو، وهزاره تی داد له کوردستاندا بهرگری له هه موو مافیکی رهوای موقفانه نافرته بکاتو هه موارکردنی هم یاسایه پېویسته، نه نافرته تانه یی بلانه و بن سهرپرشتن چاودیری بکړینو پړیان لېبگړیتو باری ژيانيان چاک بکړیت، بؤته وهی پښه نه دریت به وکه سانه کی که نه فس نرمن به چاویکی خراپ سه بریان بکنو دهسدرت ژان بکنه سر."

ماموستا پېبين محمده دهریاره توندوتیژی وتی "هم دیارده یه پوژانه گوپېستی ده بیو پووی پووی کچان ژنانی کورد ده بیت وه، نه ههش له لایېن په گزی بهرامبر وه دهکرت، چاوندوتیژی چه سته یی بیت یاخو دهروونی، به داخوه هم دیارده یه پوژ دوی پوژ له زیادبووندا به که زیاتر هؤکاره کی کومه لایه تیبه، باوکسالاری یان پیاو سالاری یاخو براسالاری تاکو ئیستاش له ناو کومه لگه یی ئیمه دا به پوژیه کی بهرچاو و دیار هه یه، هؤکاری سهرکه کی توندوتیژی به پوژ به شوودانی کچ یاخو دیارده یی جیاوونه وه پوژ له دوی پوژ زیاده کات، دلپسیو لایه نی تابووریش هؤکاریکی سهرکین بؤ هه لوه شانده وهی خیزان. هه روها وتی "چاره سهری توندوتیژی بهررکردنه وهی ناستی پوښیبری پیاو و ژان به تاییه تی، چونکه نه وان هؤکاری سهرکه کی توندوتیژی و له په گزی بهرامبر دهکته که خویان توندوتیژی بنویتن بهرامبر خویان، داوا له پارله مانای داهاتوی نه مجاره کی حکومتی هه ریم دهکته یان چاره سهرکی گونجاو و بهر بؤ هم دیارده نافرته تانه دابنیزو تاوانباران به سزای خویان بگه یه نیت."

کوششی نه ویش هم کیشه یه چاره سهر ناکریت، به لکو ده بیت سهرجه م تا که کانی کومه لگه له نه رکو هه ولدا به شارین، چونکه گورانی پېښکوتی کومه لگه یی پوه بنده، نه یه کی که له فاکته ره هه رهم نه کانی دامه نراوه یی کومه لگه یی مه نه یه تی نو، نه مرق ئیمه که له هه ریمکی سهر به خوژدا ده نین حکومتو پارله مانای خومان هه یه، سهرپای نه ههش ژنان به شارین له په رله ماندا، بؤیه پېویسته هه ولی جیدتربیدن بؤ به دهسپنه تانی مافه کانی ژنان، چونکه نه وان نویتری ئیمه ن زیاتر ههست به نازاره کانی نه دهکته، به داخوه له کابینه یی پېښویدا ژانمان هه لویستکی وایان نیشانه دا، بگره ژورجار دهنگی خویان نه خسته پال دهنگی په گزی بهرامبر، هیوادین کاندیده کانی نه مجاره مان ژورچالاک بنو پوژیه یی نوینان پېښت بؤ داهاتوو."

هر سهبارت به چاوپوانی ژنان له هه وپه گه زه کانیان له په رله ماندا مافناس (ئیسماعیل مستهف صالح) وتی ناییت ژنان تنها چاوپه پری هه وپه گه زه کانی خویان بکن له په رله مان، تا کاریان بؤ بکنو له سهر مافه کانیان بینه دهنگو داکوکیان لیکه، به لکو ده بیت بؤ هم مه بهسته په رله مانناره پیاو ه کانیان پاسپرتین بؤ بهرگریکردن له مافه کانیان، به لام نابې په رله مانناره نه کان نه مجاره له په رله مان بکونه داوه. من به مافی نافرته تانی ده زانم داکوکی له مافه کانیان بکن له پښه کی په رله مانای کوردستان که یه کیک له و مافانه راگرتنی توندوتیژی بهرامبر به ژنان که پوژانه له هه ریمه دا پووده دات. راگرتنی توندوتیژی تنها به وته ناییت، به لکو پېښ هه مووشتیک ده بیت پیداجوونه بؤ (یاسای سزادانی عیزاقی) ژماره (۱۱۱) که له سالای ۱۹۶۹ ده جووه بکړی، نه وتا به ناشکارا له به شی چواره بؤ (الاسباب الاباحه) واته هؤکاره کانی پښه پندان، چه ند شتیکی دیاریکردوه که پښه به توندوتیژی ده دات وهک (بهجهتانی نه رک، به کارهیتانی ماف، مافی بهرگریکردن) به کارهیتانی ماف له و یاسایه له مادده (۴۱) ده لیت (لاجریمه اذا وقع الفعل استعمالا مقرر بمقتضى القانون و يعتبر استعمالا للحق)، واته: تاوان نیبه نه گز کهر داریک پوویدا به کارهیتانی مافیک بیت که یاسا بریاری بؤ داوه، واده نریت که به کارهیتانی مافه که یه تی. هه روها مادده (۴۱) له بره کی یه کم ده لیت (تادیب الزوج زوجته و تادیب الایاء والمعلمین و من فی حکمهم الاولاد القصر فی حدود ما هو مقرر شرعا او قانونا او عرفا)، هم بره کی که ته ماشای ده کی پښه یاره به توندوتیژی پیاو بهرامبر به نه بهمه بهستی ناموژگاریکردنی که له راستیدا شتیکی نه گونچاوه، بؤیه دهکرت هم بره کی نه میتنی له و یاسایه تاداره دهکان دهسپنه کراوه بیت بؤ سزادان بؤ نه وهی توندوتیژی راگړی بهرامبر به ژنان. بؤیه پېویسته له پښه کی په رله مانه وه به دهقی یاسای توندوتیژی بهرامبر به ژنان له یاسای سزادان جیگر بکړی، تاداره دهکان بتوانن له دادگاندا کاری پښه کن. هه روها نابې ژنان به وهو بوهستن به لکو ده بیت له ناو ژاندا پوښیبری یاسای بلوایکرتیه وه بؤته وهی له کاتی توندوتیژیدا بتوانن بهرگری له خویان بکن.

پاشان بیخال محمده وتی "توندوتیژی جوړیکه له و هه لسه کوته نه شیوانه یی ناو کومه لگه که بهرامبر به نافرته نه مجاره نریت، په ننگه ده وهی هه موو نه و دابونه ریتانه که کومه لگه پتوهی ده نالینیتو تاکه چاره سهرکیش له بهرده میدا

نیو دزایه تیکردنی خیزانو کومه لگه و شه پری له گهل سروشتو دهروونی خویا پیدیه کړیت، نه مرق نافرته چه وساو یی دهستی پیاو له یواری چه سته یی کومه لایه تی وهو شتیبه وه خراپتره، بؤ وینه له کوتای سه ده یی راپردوو و له سهرته تالی سالای (۲۰۰۰) به پتی سهر ژمیریک له نه میکادا زیاتر له (۶) ملیون نافرته به دهست نازارو لیدانی چه سته یی که له لایېن پیاو وه بهرامبریان کراوه نالاندویانه.

به پتی سهر ژمیریکه کی تری (په یمانگای مه ریدی ژنان) که له سالای دی پوژی جیهانی ژاندا بلوایانکرتیه وه، تنها له سالیکدا (۵۴) هه زار سکالا خراوته بهردهست دادگانای ئیسپانیا، که له لایېن ژانوه له دزی هه وسهرو پیاوانه وه تومارکراوه. له سهر ژمیریکه کی ترده تنها له سالیکدا زیاتر له (۸۲) هه زار حاله تی دهسدرتیزکی سیکسی کراوته سهر نافرته، زیاتر له وه له هر (۳) خوله کیکدا نافرته تیک له نه میکا دهسدرتیزکی دهکرتیه سهر، له نه جامی زوری ریزه یی لیکجیاوونه وه (ته لاق) له (۷۴٪) ژنانی نه میکا به تنها ده ژینو سهرچاوهی داهانی ژوریه یان بریتیه له له شرفو شتی، چونکه سهرچاوهی تری ژيانيان نیبه، دیسان نه ههش له لایېن کومپانیو نه و ناوه ندانه یی که با یخ به کاره ده دهنه قوززواوته وه، که سالانه داهانان دهکاته (۲۵۰۰) ملیون ډولار.

له کوندا هه رچه نه نه کراوته قوربانی مه رامو لادانه کانی پیاو هه رله ژنه ژنو گه وره به چوکو له بری خوینو... هتد، به لام نه مرق کاریگری نه و گورپانای کوردستانیشی گرتوه ته وه کومه لگه کی کوردی نالوژتربوه، توندوتیژی پیاویش دزی ژنان زیادیکردوه، له راپردودا به ده گه نه هه بووه نافرته خوی کوشیت یان خوی سووتان دیت، به لام ئیستا کاریگری و پاله به سستی دهروونی چه سته یی کانی پیاو له سهر ژن پوژ نیبه له کوتلینیکو گه ریکو شاریک نه ییسترتو نه ییبریز که نافرته تیک خوی سووتان دیت یان کورژابیت یان له هه ولی کوشنتیک پزگاری بوویت، لیره شدا کاریگری عه لقیه تی پیاو بؤ ژن له لایېن که وته ژیریاری هه ندیک دابونه ریت که له دهروه هیزانوه له لایېن کی تر، هه روها نه وانیش که به ناوی یه کسانو مافه کانی نافرته وه بانگه شه دهکته جگه له ریکلامیک بؤ مه بهسته کانیانو تیکردنی حه زو ناره زوه کانی پیاو هچي ترنیه، بؤیه ده بیت پښکراوه کانی ژنانو نافرته تان بوژانه و نه کتيفتر کاریکن له پینانو گپزانه وهی حه زو ویستی پیاو، چونکه به په پیره وکردنی نه ییتی پوژناوا ناتوانین بگه ین به مافه کان، تنها به بگه رانه وه نه بیت بؤ بنچینه په سه نه کانی ناینو دابونه ریت په سه نه کان، ئیمه له گهل بهمه ده نیکردنایان، به لام له گهل به خوړئاوايیکردندا نین.

خاتوو (گولاله نهحمده) نه دنامی دهسته یی چالایکی ژنانی راپه رین دهریاره یی نه وهی که نایا ژنان چاوپه رین که هه وپه گه زه کانیان له په رله ماندا به چ شتوژانک بؤ نه مجاره پښه له توندوتیژی بگرن وتی "قهسکردن له سهر کیشه یی ژنو هه سترکن به نازاره کانی ژن باوه پینانه به مافه کانیان له لایېن تاکه کانی کومه لگه وه، یه کمین دهرواره یی بؤ چاره سهرکردنی مه سه له کی دیرینی میژوی موقفیه تی که نه ویش مه سه له یی ژنو پېښلیکړدنې مافه کانیته تی ده ریکپکردن هه سترکنو داکوکیلکړدنیش له کیشه کانی ژنانو هه ولدان بؤ به دپینانی مافه کانیان تنها له نه سستی خویا نیبه به تنها و به هه ولو

ناینده: راپورتی سازان حمده علی.....

توندوتیژی دیارده یه کی نوئ نیبه و بهرپوژای میژوی موقفیه تی بهرده وام بووه، هه وریک له گهل پېښکوتو جارنایه یی جیهانی بؤ مافه کانی موقو گه شه سه دندنی شارستانی، به لام پوژیه پوژ توندوتیژی هه رچاره به شتوژانک زیادیکردوه، توندوتیژی دزیه ژنان له ناو کومه لگه دا هه ندیکجار له بهرزی لوته کدایه، نه وهش جوړه ها هؤکاری هه یه، که ده گه پتیه وه بؤ ونبوونی زمانی دیالوگو نه بوونی هه سته و هوشی موقو له دهسندانی به های موقو پزینه گرتو خویه زلزانین له بهرامبر یه کیدیا، به راستی خوی گوره ریزی له موقه کان گرتوه به بی جیاواری، بگره له هه ندی نه رکدا نافرته به به پرتو له پېښتر داناهو، به لام به داخوه نه موقو له سهر ده می پېښکوتو ته کته لوجیاو فراوانی میدیاکانو... هتد، دیارده یی توندوتیژی چه وسانه وه مامه له یی نادرستو ناموقفانه بهرامبر نافرته هه ر بهرده وام وهک چو میژوی سهر هه لدانی نه زانراوه به هه مان شپوه میژوی کوتاهانای نادیاره!!

نایا تاکه کی ژنان له م نازاره دابن؟ تاکه کی هؤکارو چاره نووسی نادیارو ون بیت؟ نایا هؤکه کی ده گه پتیه وه بؤچی؟ تاکه کی ژنان چاوپوان بن توندوتیژی به کان بهرامبریان که میکرتیه وه؟ نایا په رله مانای نوئ چ کارو شتوژانک به کارده ییت بؤ هم مه بهسته؟ نایا له جتی متمانای بانگه شه که یاندان؟ زیادبوونی پوژیه یی ژنان له په رله مانای کوردستان نه مجاره یان ده بیت که مکردنه وهی توندوتیژی دزی ژنان، بؤ هه وپه گه زه کانیان له خه مدان و به دلسوژی لیبواری کاریان بؤ دهکته؟

له مباره یه وه ماموستا رهسول ئیبراهیم پسپوړی میژوی وتی "نه گز سه بری نه ده بیتاوه فه رهنه نگی هه رنه ته وه یه ک بکین چه ندین وتی رازاوه و پرنشنگار ده بیبن بهرامبر نافرته وتراوه، به لام نه مانه تنها له یواریکی زور ته سکی ژیانی پراکتیکدا جیه جیکرون، یان هه ندیکجار هه رنه شکارون، نیدی هه نافرته کویله یی پیاو بووه و له لایېن پیاو وه چه وسپنراوه ته وه، هه رچه نه من پیموایه ناستی به شداربوونی کاریگری له کومه لگه وه هر سه رده میکدا له ژیانی کومه لایه تی و سیاسی فه رهنه نگی بزافه جیا جیا کانی قوناغه که ییدا به ندبووه به خاسیه ته کانی نه و سه رده مه و زیندو یه تی خودی نافرته، که بیگومان بهرده وام له گوراندابووه، هه رپو یه شتوژو توندوتیژی دزی ژنان له گهل گورانی کومه لایه تی و شارستانیدا گورپوه."

له کوندا چه وسانه وهی په گزی می ساده بووه، هه روک چوژ کومه لگه ساده بووه، هه رچه نه نه و ناو به شیک له نه ته وه کونه کان بهرپه گزی پیسو ناخوینو به شیک له شه ییتانو... هتد ناسراوه، نه مه لای (یونانی و میسریه کونه کان) نه و بیروبوچونانه باویوون، به لام هم شتوژ چه وساندنه وه توندوتیژی له گهل سه رده می مؤدیرنه و رینساردا گورپا، که نه ک به مافه کانی شادنه بووه، به لکو به شتوژانکی مه ده نیانه تر چه وسپنرایه وه کرا به قوربانی مه رامه کانی سه رمایه داری، بؤیه هه روک که مال مه زهر ده لئ: "نه و نوسه رانه یی ده لئ نافرته یه کم قوربانی شوپشی پېښه ساری بوون له راستی دورره که وتونه ته وه."

له سایه کی کومه لگه یی مه ده نیشدا نافرته نه مرق به شپوه یه کی بهرچاو جگه له کالایه کی هه رزان فروشی دهستی پیاو هچ مافیکی تری نیبه، نه مرق نافرته به تاییه ت له پوژناو دا خراوته